

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/34/2019
Identifikačné číslo spisu:	1316214207
Dátum vydania rozhodnutia:	29.03.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:1316214207.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého K. Q., narodeného Y., bývajúceho u matky, zastúpeného opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Pezinok, dieťa matky F. P., bývajúcej v X., zastúpenej ŠKODA LEGAL s.r.o., advokátskou kanceláriou so sídlom v Banskej Bystrici, Kukučínova 18, IČO: 47 244 259 a otca X. I., bývajúceho v B., t. č. v Y., zastúpeného Advokátskou kanceláriou Prachová & Partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Miletičova 21, IČO: 50 491 300, o návrhu otca na úpravu styku a vymedzenie práva telefonického kontaktu, vedenej na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 12 P 369/2016, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 13. novembra 2018 sp. zn. 11 CoP 77/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 14. novembra 2017 č. k. 12 P 369/2016-207 návrh otca na úpravu styku s maloletým v Y. a vymedzenie práva telefonického kontaktu s dieťaťom zamietol a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia v prvom rade poukázal na to, že nakoľko otec maloletého sa v čase podania návrhu na súd nachádzal vo V. (ďalej len „V“) v E. a v čase rozhodovania súdu prvej inštancie bol väzobne stíhaný, súd v rámci procesných ustanovení požiadal o vykonanie dôkazu výsluchom otca cestou dožiadaného súdu, a to vzhľadom na úspornosť a ekonomickosť súdneho pojednávania. Otec maloletého však toto právo odmietol. Súd prvej inštancie mal z vykonaného dokazovania za preukázané, a to hlavne z vyjadrenia matky, jej právnej zástupkyne, oboznámením sa s celým spisovým materiálom, oznámeniami V., že v súčasnosti nie je v záujme maloletého, aby vo veku necelých 6 rokov navštevoval otca vo V. za prítomnosti matky, ktorá má z otca panický strach a nechce sa s ním stretnúť. Uviedol, že tak isto nie je v záujme maloletého dieťaťa, aby v tomto roku bol v telefonickom kontakte s otcom. Poznamenal, že nie je v záujme maloletého dieťaťa, aby sa v súčasnosti s otcom stretával, podľa návrhu otca. Matka si svoju povinnosť týkajúcu sa informačnej povinnosti, ktorá jej bola uložená rozsudkom Okresného súdu Bratislava III č. k. 38 P 6/2012-156 z 28. februára 2013, riadne plní, 1 x mesačne otca informuje o zdravotnom stave a záujmoch maloletého, pričom túto

informačnú povinnosť zo strany matky označil súd prvej inštancie za riadne splnenú a postačujúcu na to, aby otec mal základné informácie o maloletom. Tvrdenie otca, že zo strany matky je to nepostačujúce, súd prvej inštancie vyhodnotil ako opakované a dlhodobé vyvolávanie strachu a obavy voči matke maloletého, v dôsledku čoho by bolo nespravodlivé požadovať od matky, aby otca ich spoločného dieťaťa osobne so synom navštevovala vo V. Na základe takto zisteného skutkového stavu súd prvej inštancie návrh otca v celom rozsahu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 52 Civilného mimosporového konania (ďalej len „CMP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 13. novembra 2018 sp. zn. 11 CoP 77/2018 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval správnosť právneho záveru súdu prvej inštancie, s ktorým sa v plnom rozsahu stotožnil. Poukázal na to, že v danom prípade je nevyhnutne potrebné prihliadať na históriu rodiny a skutočnosť, že maloletý nemá s otcom vybudovaný žiaden vzťah. Odvolací súd nepoprel právo otca na stretnutie s dieťaťom a vytváranie si vzťahu s ním, avšak poznamenal, že otec musí citlivo vnímať potreby dieťaťa pre jeho zdravý psychický a fyzický vývin, pričom záujem maloletého dieťaťa je nad záujmami rodiča. K tvrdeniu otca, že množstvo maloletých detí absolvuje návštevy svojich rodičov v Y. a tieto návštevy nemajú negatívny vplyv na zdravý fyzický a psychický vývin detí, odvolací súd poukázal na to, že v každom konaní vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa je potrebné pristupovať k predmetu konania individuálne a vec vyhodnotiť komplexne aj z pohľadu histórie rodiny, vytvorených vzťahov a väzieb, veku dieťaťa, charakteru trestného činu, za ktorý bol rodič odsúdený. Vzhľadom na uvedené dôvody odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie rozhodol správne, keď návrh otca na úpravu styku s maloletým v celom rozsahu zamietol. K námietke otca týkajúcej sa porušenia jeho práva na spravodlivý proces odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie postupoval správne, keď prihliadol na hospodárnosť konania a vzhľadom na výkon trestu otca nariadil jeho výsluch v ústave. Skutočnosť, že otec odmietol vypovedať a nevyužil svoje právo vypovedať a vyjadriť sa k veci ústne, nezakladá dôvod na vyhovie jeho námietke o porušení jeho práv v konaní. Odvolací súd poznamenal, že otec bol vypočutý dožiadaným súdom, odmietol vypovedať, následne sa písomne vyjadril ku všetkým podstatným tvrdeniam matky, pričom n a tieto jeho vyjadrenia súd prvej inštancie prihliadal a vyhodnotil ich v napadnutom rozsudku. Odvolací súd z uvedených dôvodov rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) potvrdil. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 52 CMP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie otec maloletého (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP. Podľa názoru dovolateľa sa v predmetnom konaní jeho synovi neumožnilo vykonať jeho práva v takom rozsahu, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Uviedol, že jeho syn nemal možnosť vyjadriť a prejaviť svoj názor na komunikáciu s otcom, jeho názor bol vyjadrovaný len cez tvrdenia matky, ktorá má voči otcovi negatívny postoj a ako sa sama vyjadrila, komunikáciu otca so synom si neželá. Poukázal na to, že samotný výkon väzby nemôže byť považovaný za dôvod odprieť rodičovi akýkoľvek kontakt s maloletým dieťaťom. O to viac by mal byť takémuto rodičovi povolený styk s dieťaťom nepriamo, a to najmä prostredníctvom telefonickkej komunikácie alebo formou listov. Poznamenal, že ani jemu nebolo v tomto prípade umožnené zúčastniť sa pojednávania a konfrontovať matku s jej nesprávnymi názormi a nepravdivými tvrdeniami. Uviedol, že rozumie argumentom súdov, ktoré jeho nepredvedenie na pojednávanie odôvodňujú tým, že išlo o zabezpečenie hospodárnosti konania, poukázal však na to, že v tomto prípade je zásada hospodárnosti podradená základnému právu účastníka konania na jeho účasť na pojednávaní. Mal za to, že jeho právo zúčastniť sa na pojednávaní bolo porušené len z toho dôvodu, že matka má z neho strach, tak ako to bolo viackrát deklarované aj v rozhodnutiach súdov. Týmto spôsobom tak podľa jeho názoru došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu rovnako ako súdu prvej inštancie, prípadne aby vo veci sám rozhodol.

4. Opatrovník maloletého v písomnom vyjadrení k dovolaniu otca uviedol, že odporúčajú potvrdiť rozhodnutie súdov nižších inštancií, nakoľko v konaní preukázali, že matka starostlivosť o maloletého zabezpečuje plnohodnotne a maloletý žije v usporiadanej rodine, obklopený láskou svojich najbližších.

5. Matka maloletého v písomnom vyjadrení k dovolaniu otca uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za správne a dovolanie otca za nedôvodné a účelové. Poukázala na znalecký posudok, ktorý bol v konaní predložený a v ktorom znalec uvádza, že osobnosť otca je natoľko narušená, že absolútne

nie je v záujme maloletého udržiavať s otcom akýkoľvek kontakt. Uviedla, že s tvrdeniami otca, že boli porušené jeho práva v tomto konaní nesúhlasí, jeho neprítomnosť na konaní nespôsobila ani matka, ani súd, ale spôsobil si ju sám svojím trestným konaním v minulosti. Vzhľadom k tomu navrhla dovolaciemu súdu, aby dovolanie otca maloletého ako nedôvodné zamietol.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých (úprava styku), ktorá je upravená od 1. júla 2016 v Civilnom mimosporovom poriadku. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania otca bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP, ktoré upravujú, kedy je dovolanie prípustné (§ 419 a nasl. CSP).

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. V danom prípade je v dovolaní uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 CSP.

9. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmatečnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 42/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 41/2017, 4 Cdo 131/2017, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie otca, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmatečnosti.

9.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

9.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3 Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 8 Cdo 56/2017).

9.3. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom konaní, potom už „postupom súdu“ zásadne nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej

je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (3 Cdo 173/2017, 7 Cdo 150/2017, 8 Cdo 49/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru dovolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) napríklad v konaniach sp. zn. I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018, v ktorých podané sťažnosti odmietol s odôvodnením, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

10. Dovolateľ porušenie práva na spravodlivý proces videl v tom, že mu nebolo umožnené zúčastniť sa na pojednávaní.

10.1. Výsluch účastníkov konania či svedkov zdržujúcich sa v obvode iného súdu môže miestne príslušný súd zabezpečiť aj prostredníctvom dožiadania. Procesný úkon, ktorý by súd mohol vykonať len s ťažkosťami alebo so zvýšenými, neúčelnými trovami, alebo ktorý v jeho obvode nemožno vykonať, vykoná na dožiadanie iný súd (§ 104 CSP).

10.2. Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že v čase pojednávania konanom na súde prvej inštancie 18. mája 2017 (poznámka dovolacieho súdu: o ktorom bol otec upovedomený) bol otec maloletého umiestnený v Y.. Súd prvej inštancie preto pojednávanie odročil na 14. novembra 2017, pričom 24. mája 2017 (č. l. 121 spisu) požiadal Okresný súd Trnava o vykonanie dôkazu výsluchom otca maloletého a o upovedomenie termíne pojednávania. Okresný súd Trnava 27. júla 2017 (č. l. 153 spisu) vybavil dožiadanie súdu prvej inštancie vypočutím otca maloletého v Y., poučil otca maloletého v zmysle § 195 CSP, oboznámil ho s predmetom dožiadania, doručil podania matky z 3. apríla 2017 a 15. mája 2017 a rovnako ho oboznámil s termínom pojednávania. Otec maloletého uviedol, že k otázkam zadaným Okresným súdom Pezinok sa nebude vyjadrovať spôsobom uvedeným v dožiadaní prostredníctvom Okresného súdu Trnava, a to z dôvodu, že očakával svoje priame vypočutie na pojednávaní.

11. Dovolací súd poznamenáva, že prirodzeným právom každého človeka a občana je právo, aby v zložitom procese hľadania práva a spravodlivosti mu aspoň raz bolo umožnené predstúpiť pred nezávislý súd so svojou vecou, teda aby bol vypočutý. Ide o to, aby mohol predstúpiť so svojou vecou pred konkrétnym sudcu, či sudcov, ktorí sú vybavení právom a povinnosťou zvážiť všetky okolnosti, ktorých individuálna a neopakovateľná povaha uplatneného nároku presahuje to, čo možno vložiť do abstraktnej právnej normy. Právo na vypočutie patrí aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva medzi zásadné a základné práva, na rešpektovaní ktorých treba bezvýhradne trvať.

11.1. V predmetnej veci, ako z rekapitulácie súdneho spisu vyplýva, súd prvej inštancie požiadal formou „dožiadania“ miestne príslušný súd o vykonanie dôkazu - výsluchu otca maloletého v Ústave na výkon trestu odňatia slobody. Otec maloletého mal teda faktickú možnosť realizovať svoje právo byť vypočutý ako účastník konania, vyjadriť sa k podaniam matky maloletého a rovnako tak k predmetu konania, čo však pri vykonaní jeho výsluchu formou dožiadania nevyužil, ale naopak odmietol. Tým, že súd prvej inštancie v danom prípade z hľadiska hospodárnosti konania požiadal o jeho výsluch formou dožiadania Okresný súd Trnava, neporušil dovolateľove právo na spravodlivý súdny proces, nakoľko dovolateľ mohol svoje procesné práva plnohodnotne uplatniť v konaní práve prostredníctvom dožiadaného súdu.

11.2. So zreteľom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že v konaní nedošlo k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f/ CSP.

12. Rovnako ani dovolacia námietka otca o porušení práva na spravodlivý proces pred súdom maloletému tým, že nebol vo veci vypočutý, nie je dôvodná. Maloletý bol totiž v konaní zastúpený opatrovníkom a matkou ako zákonnou zástupkyňou, ktorí ho v konaní riadne zastupovali a obhajovali jeho záujmy. Podľa názoru dovolacieho súdu tak postupom súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nedošlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Dovolateľ rozsiahlymi výhradami k právnym záverom prvoinštančného a odvolacieho súdu a polemikou s nimi spája svoje presvedčenie, že súdy zasiahli do jeho práva na spravodlivý súdny proces aj nimi prijatými právnymi závermi. Z hľadiska obsahového (viď § 124 ods. 1 CSP) ale v tomto smere nenamietá procesné chyby (nesprávnosti procedúry vedenia konania); jeho výhrady zreteľne smerujú k spochybneniu správnosti právneho posúdenia, na ktorom spočívajú rozhodnutia týchto súdov.

13.1. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Najvyšší súd už dávnejšie dospel vo svojich rozhodnutiach k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď primerane R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011,

5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

13.2. Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, zotrval aj aktuálny judikát R 24/2017.

14. Najvyšší súd so zreteľom na uvedené dovolanie otca podľa § 447 písm. c/ CSP ako neprípustné odmietol.

15. Dovolací súd o nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 52 CMP a § 451 ods. 3 CSP.

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.